

TÍCH HỢP GIÁO DỤC PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG VÀO GIẢNG DẠY LÂM SINH Ở CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG

Nguyễn Bá Tuyên

Phòng tổ chức, Trường Cao đẳng Tuyên Quang

Tóm tắt: Giáo dục phát triển bền vững (ESD) đang trở thành xu hướng tất yếu trong đào tạo nguồn nhân lực, đặc biệt đối với các ngành gắn liền với tài nguyên thiên nhiên như Lâm sinh. Bài viết tập trung phân tích cơ sở lý luận và đánh giá thực trạng tích hợp ESD trong giảng dạy chuyên ngành Lâm sinh tại các trường cao đẳng. Kết quả cho thấy việc tích hợp còn thiếu tính hệ thống, nội dung và phương pháp giảng dạy chưa thực sự phát huy năng lực người học. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả tích hợp ESD thông qua đổi mới chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy, phát triển đội ngũ giảng viên và tăng cường gắn kết với thực tiễn. Nghiên cứu góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững trong lĩnh vực lâm nghiệp.

Từ khóa: giáo dục phát triển bền vững, Lâm sinh, cao đẳng, tích hợp, đào tạo nghề.

INTEGRATING SUSTAINABLE DEVELOPMENT EDUCATION INTO FORESTRY TEACHING AT COLLEGES

Abstract: Sustainable Development Education (ESD) is becoming an inevitable trend in human resource training, especially for industries closely related to natural resources such as Forestry. This article focuses on analyzing the theoretical basis and evaluating the current state of ESD integration in Forestry teaching at colleges. The results show that the integration lacks systematicity, and the content and teaching methods do not truly develop learners' abilities. Based on this, the article proposes several solutions to improve the effectiveness of ESD integration through curriculum reform, teaching methods, faculty development, and enhanced practical application. This research contributes to improving the quality of training and meeting the requirements of sustainable development in the field of forestry.

Keywords: sustainable development education, forestry, college, integrated, vocational training.

Nhận bài: 18/03/2026

Phản biện: 17/04/2026

Duyệt đăng: 22/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu đang đối mặt với những thách thức ngày càng gia tăng như biến đổi khí hậu, suy thoái tài nguyên thiên nhiên và mất cân bằng sinh thái, phát triển bền vững đã trở thành định hướng chiến lược trong nhiều lĩnh vực, đặc biệt là lâm nghiệp. Rừng không chỉ giữ vai trò quan trọng trong cung cấp tài nguyên mà còn góp phần điều hòa khí hậu, bảo tồn đa dạng sinh học và duy trì sinh kế cho cộng đồng.

Trước yêu cầu đó, giáo dục phát triển bền vững (ESD) được xác định là một công cụ then chốt nhằm hình thành nhận thức, năng lực và trách nhiệm của người học đối với môi trường và xã hội. Đối với chuyên ngành Lâm sinh – lĩnh vực trực tiếp gắn với quản lý, bảo vệ và phát triển rừng – việc tích hợp ESD vào quá trình đào tạo không chỉ là xu hướng tất yếu mà còn là yêu cầu cấp thiết nhằm đào tạo nguồn nhân lực có năng lực thích ứng và hành động vì mục tiêu phát triển bền vững.

Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy việc tích hợp giáo dục phát triển bền vững trong giảng dạy Lâm sinh tại các trường cao đẳng hiện nay vẫn còn nhiều hạn chế, cả về nội dung, phương pháp và cách thức tổ chức thực hiện. Điều này đặt ra yêu cầu cần có những nghiên cứu toàn diện nhằm đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp phù hợp, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo trong bối cảnh mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về tích hợp giáo dục phát triển bền vững trong giảng dạy Lâm sinh

2.1.1. Khái niệm và nội hàm của giáo dục phát triển bền vững

Giáo dục phát triển bền vững (Education for Sustainable Development – ESD) là một định hướng giáo dục toàn diện nhằm trang bị cho người học hệ thống tri thức, kỹ năng, giá trị và thái độ cần thiết để tham gia tích cực vào quá trình phát triển bền vững. Theo quan điểm của UNESCO, ESD không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức mà còn hướng tới thay đổi nhận thức, hành vi và năng lực hành động của người học trong các vấn đề liên quan đến môi trường, kinh tế và xã hội.

2.1.2. Đặc trưng của giáo dục phát triển bền vững trong đào tạo nghề

Giáo dục phát triển bền vững (ESD) trong đào tạo nghề là một hướng tiếp cận giáo dục hiện đại, nhấn mạnh sự kết hợp hài hòa giữa tri thức chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp và ý thức trách nhiệm đối với môi trường và xã hội. Khác với giáo dục hàn lâm truyền thống, đào tạo nghề hướng đến mục tiêu hình thành năng lực thực hành, do đó việc tích hợp ESD cần được triển khai theo những đặc trưng riêng biệt, phù hợp với tính chất của giáo dục nghề nghiệp.

Trước hết, tính thực tiễn cao là đặc trưng nổi bật của ESD trong đào tạo nghề. Nội dung giáo dục không chỉ dừng lại ở lý thuyết mà phải gắn chặt với các tình huống nghề nghiệp cụ thể, phản ánh những vấn đề thực tế đang diễn ra trong sản xuất và đời sống. Đối với ngành Lâm sinh, điều này thể hiện ở việc đưa các nội dung như quản lý rừng bền vững, phục hồi rừng suy thoái, ứng phó với biến đổi khí hậu hay phát triển sinh kế cho cộng đồng vùng rừng vào quá trình giảng dạy. Người học không chỉ “biết” mà còn phải “làm được”, tức là có khả năng vận dụng kiến thức để giải quyết các vấn đề thực tiễn theo hướng bền vững.

Thứ hai, tính tích hợp liên ngành là yêu cầu cốt lõi của giáo dục phát triển bền vững trong đào tạo nghề. Các vấn đề về phát triển bền vững thường mang tính phức hợp, không thể giải quyết bằng một lĩnh vực riêng lẻ. Vì vậy, trong giảng dạy Lâm sinh cần tích hợp kiến thức từ nhiều lĩnh vực như sinh thái học, kinh tế lâm nghiệp, xã hội học nông thôn, quản lý tài nguyên và môi trường. Việc tích hợp này giúp người học hình thành tư duy hệ thống, hiểu được mối quan hệ tương tác giữa con người và tự nhiên, từ đó đưa ra các quyết định nghề nghiệp phù hợp.

Thứ ba, định hướng phát triển năng lực là đặc trưng quan trọng của ESD trong đào tạo nghề. Nếu như trước đây giáo dục chủ yếu chú trọng truyền đạt kiến thức thì hiện nay trọng tâm đã chuyển sang phát triển năng lực người học. Trong bối cảnh phát triển bền vững, các năng lực cần được hình thành bao gồm: năng lực tư duy hệ thống, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực hợp tác, năng lực ra quyết định có trách nhiệm và năng lực thích ứng với sự thay đổi của môi trường. Đối với sinh viên ngành Lâm sinh, điều này đặc biệt quan trọng bởi họ sẽ trực tiếp tham gia vào các hoạt động quản lý và khai thác tài nguyên rừng trong tương lai.

Thứ tư, tính gắn kết với thị trường lao động và nhu cầu xã hội cũng là một đặc trưng nổi bật. Đào tạo nghề nói chung và đào tạo Lâm sinh nói riêng cần đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động trong bối cảnh phát triển xanh và kinh tế tuần hoàn. Các doanh nghiệp lâm nghiệp hiện nay không chỉ yêu cầu người lao động có tay nghề mà còn cần có ý thức bảo vệ môi trường, tuân thủ các tiêu chuẩn phát triển bền vững và có khả năng làm việc trong các mô hình sản xuất thân thiện với môi trường. Do đó, việc tích hợp ESD sẽ góp phần nâng cao khả năng thích ứng nghề nghiệp và cơ hội việc làm cho người học.

Thứ năm, tính linh hoạt và mở trong tổ chức đào tạo là yếu tố cần thiết để triển khai hiệu quả

ESD. Giáo dục phát triển bền vững đòi hỏi sự đổi mới trong phương pháp giảng dạy, hình thức tổ chức học tập và kiểm tra đánh giá. Các phương pháp như dạy học theo dự án, học tập trải nghiệm, học qua thực địa, hay hợp tác với doanh nghiệp và cộng đồng cần được tăng cường. Điều này giúp người học có cơ hội tiếp cận với thực tiễn nghề nghiệp, đồng thời phát triển các kỹ năng mềm và năng lực hành động.

Cuối cùng, tính định hướng giá trị và đạo đức nghề nghiệp là đặc trưng mang tính nền tảng của ESD. Trong đào tạo Lâm sinh, việc hình thành cho người học ý thức trách nhiệm đối với tài nguyên rừng, thái độ tôn trọng tự nhiên và cam kết với phát triển bền vững là vô cùng quan trọng. Đây không chỉ là yêu cầu về chuyên môn mà còn là chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp, góp phần xây dựng đội ngũ nhân lực lâm nghiệp có trách nhiệm với xã hội và môi trường.

2.2. Giải pháp tích hợp giáo dục phát triển bền vững vào giảng dạy Lâm sinh ở các trường cao đẳng

Để nâng cao hiệu quả tích hợp giáo dục phát triển bền vững (ESD) trong giảng dạy chuyên ngành Lâm sinh, cần triển khai đồng bộ nhiều giải pháp từ chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy đến đội ngũ giảng viên và cơ chế phối hợp với thực tiễn sản xuất. Các giải pháp cụ thể như sau:

2.2.1. Đổi mới chương trình đào tạo theo hướng tích hợp phát triển bền vững

Chương trình đào tạo là nền tảng quyết định mức độ tích hợp ESD trong giảng dạy. Do đó, cần rà soát, điều chỉnh và thiết kế lại chương trình theo hướng:

Lồng ghép nội dung phát triển bền vững vào các học phần chuyên ngành như: kỹ thuật trồng rừng, nuôi dưỡng rừng, bảo vệ rừng, lâm sinh học. Các nội dung cần chú trọng bao gồm: quản lý rừng bền vững, bảo tồn đa dạng sinh học, ứng phó với biến đổi khí hậu, kinh tế tuần hoàn trong lâm nghiệp.

Xây dựng học phần chuyên biệt như “Quản lý rừng bền vững” hoặc “Lâm nghiệp thích ứng với biến đổi khí hậu” nhằm trang bị kiến thức chuyên sâu và cập nhật xu hướng mới.

Thiết kế chuẩn đầu ra theo hướng năng lực bền vững, trong đó nhấn mạnh các năng lực như: tư duy hệ thống, ra quyết định có trách nhiệm, giải quyết vấn đề môi trường và thích ứng với biến đổi.

Cập nhật chương trình theo nhu cầu thực tiễn, đảm bảo gắn kết với chiến lược phát triển lâm nghiệp quốc gia và xu hướng kinh tế xanh.

2.2.2. Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát triển năng lực

Phương pháp giảng dạy đóng vai trò quan trọng trong việc chuyển tải nội dung ESD đến người học. Cần chuyển từ phương pháp truyền thụ một chiều sang các phương pháp tích cực:

Dạy học dựa trên vấn đề (Problem-Based Learning – PBL): Đưa ra các tình huống thực tiễn như suy thoái rừng, cháy rừng, xung đột sử dụng đất rừng để sinh viên phân tích và đề xuất giải pháp.

Dạy học theo dự án (Project-Based Learning): Sinh viên thực hiện các dự án như xây dựng mô hình trồng rừng bền vững, phục hồi rừng sau khai thác hoặc phát triển sinh kế cho cộng đồng vùng rừng.

Học tập trải nghiệm và thực địa: Tổ chức các chuyến học tập tại rừng, vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên nhằm giúp sinh viên tiếp cận trực tiếp với hệ sinh thái và các vấn đề thực tiễn.

Ứng dụng công nghệ số: Sử dụng các công cụ như GIS, viễn thám, mô phỏng sinh thái để nâng cao hiệu quả giảng dạy và giúp sinh viên tiếp cận với công nghệ hiện đại.

2.2.3. Phát triển đội ngũ giảng viên đáp ứng yêu cầu ESD

Giảng viên là yếu tố then chốt quyết định chất lượng tích hợp giáo dục phát triển bền vững. Do đó, cần:

Tổ chức bồi dưỡng, tập huấn về ESD nhằm nâng cao nhận thức và năng lực tích hợp nội dung bền vững vào giảng dạy.

Phát triển năng lực sư phạm hiện đại, đặc biệt là các phương pháp dạy học tích cực, dạy học tích hợp và đánh giá theo năng lực.

Khuyến khích nghiên cứu khoa học, đặc biệt là các đề tài liên quan đến phát triển bền vững trong lâm nghiệp, qua đó làm giàu nội dung giảng dạy.

Tăng cường hợp tác học thuật, trao đổi kinh nghiệm với các cơ sở đào tạo trong và ngoài nước.

2.2.4. Tăng cường liên kết giữa nhà trường và thực tiễn sản xuất

Việc gắn kết đào tạo với thực tiễn là yêu cầu quan trọng trong giáo dục nghề nghiệp, đặc biệt đối với ngành Lâm sinh. Cần:

Thiết lập mối quan hệ hợp tác với doanh nghiệp lâm nghiệp, các ban quản lý rừng, vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên.

Tổ chức thực tập nghề nghiệp, giúp sinh viên tham gia trực tiếp vào các hoạt động trồng rừng, bảo vệ rừng và quản lý tài nguyên.

Mời chuyên gia thực tiễn tham gia giảng dạy, chia sẻ kinh nghiệm và cập nhật xu hướng mới trong ngành.

Phát triển mô hình đào tạo gắn với sản xuất, như “trường – doanh nghiệp – cộng đồng”, nhằm nâng cao tính ứng dụng của chương trình đào tạo.

III. KẾT LUẬN

Tích hợp giáo dục phát triển bền vững vào giảng dạy chuyên ngành Lâm sinh tại các trường cao đẳng là một yêu cầu tất yếu nhằm đáp ứng xu thế phát triển của ngành lâm nghiệp trong bối cảnh hiện nay. Nghiên cứu đã chỉ ra rằng, mặc dù đã có những bước triển khai nhất định, song việc tích hợp ESD vẫn còn mang tính rời rạc, thiếu tính hệ thống và chưa phát huy hiệu quả trong việc hình thành năng lực toàn diện cho người học.

Để khắc phục những hạn chế này, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp từ đổi mới chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy, phát triển đội ngũ giảng viên đến tăng cường gắn kết với thực tiễn sản xuất. Việc triển khai hiệu quả các giải pháp này không chỉ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo ngành Lâm sinh mà còn tạo ra nguồn nhân lực có ý thức trách nhiệm, năng lực thích ứng và khả năng hành động vì mục tiêu phát triển bền vững.

Trong thời gian tới, các cơ sở đào tạo cần tiếp tục đẩy mạnh nghiên cứu, hoàn thiện mô hình tích hợp ESD phù hợp với đặc thù giáo dục nghề nghiệp, qua đó góp phần vào chiến lược phát triển lâm nghiệp bền vững và bảo vệ môi trường sinh thái quốc gia.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Giáo dục vì sự phát triển bền vững trong hệ thống giáo dục Việt Nam*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (2020), *Chiến lược phát triển lâm nghiệp Việt Nam giai đoạn 2021–2030, tầm nhìn đến năm 2050*, Hà Nội.

UNESCO (2017), *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*, Paris.

UNESCO (2020), *Education for Sustainable Development: A Roadmap*, Paris.

FAO (2018), *Sustainable Forest Management and Education*, Rome.

FAO (2020), *Global Forest Resources Assessment 2020*, Rome.

United Nations (2015), *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, New York.